

Uppdrag att förbereda införandet av administrativa sanktioner i socialförsäkringen

- Pensionsmyndighetens svar på
regeringsuppdrag (S2025/00457,
S2025/00464, S2025/01368)

Innehåll

Uppdrag att förbereda införandet av administrativa sanktioner i socialförsäkringen.....	1
Sammanfattning	3
1. Inledning	4
1.1 Regeringens proposition Bidragsspärr och sanktionsavgift i socialförsäkringen	4
1.2 Myndighetens handläggning av sanktionsavgift och bidragsspärr.....	5
1.3 Förmånstagare som kan komma att beröras	6
1.4 Rättsliga förutsättningar	7
2. Myndighetens utvecklingsinsatser i samband med införandet av sanktionsavgift och bidragsspärr i socialförsäkringen	8
2.1 It-utveckling	8
2.2 Verksamhetsutveckling	9
2.2.1 Styrande dokument	10
2.2.2 Besluts- och brevmallar	10
2.3 Utbildning	11
2.4 Information och kommunikation	12
2.5 Dataförsörjning	12
2.6 Uppdatering av kontoplan	13
2.7 Samverkan med Försäkringskassan	13
2.8 Finansiering	14

Rapportförfattare: Hava Gutic, Jenny Helge Blom,
Linda Dahlström och Linda Nygren

Datum:	2026-09-18
Dokumentbeteckning:	PID293197
Informationsklass:	Publik
Version:	1.0
Diariernr:	VER 2025-298

Sammanfattning

I syfte att mer effektivt motverka bidragsbrott och felaktiga utbetalningar samt att säkerställa att välfärdssystemets resurser når de individer som har ett verkligt behov av dem, har regeringen gett Pensionsmyndigheten i uppdrag att förbereda införandet av administrativa sanktioner, i form av sanktionsavgift och bidragsspärr, inom socialförsäkringen. Denna rapport redovisar de förberedelser som har genomförts inom ramen för uppdraget.

Många av Pensionsmyndighetens förmåner betalas ut livsvarigt vilket innebär en risk för att felaktiga utbetalningar kan pågå under lång tid och därmed leda till stora belopp. Det är därför av stor vikt att arbeta både förebyggande och med kraftfulla åtgärder för att tidigt upptäcka felaktigheter och begränsa omfattningen av felaktiga utbetalningar. Införandet av administrativa sanktioner utgör en viktig del i detta arbete.

Handläggning av sanktionsavgift kommer att ske tillsammans med handläggning av återkrav eftersom den utredning om återkrav som redan har gjorts utgör grunden för den fortsatta utredningen av sanktionsavgift. Bidragsspärr kommer att hanteras av särskilt utsedda handläggare vid kontrollenheten.

Under sommaren och tidig höst 2026 har it-utveckling för att integrera sanktionsavgift i den delvis automatiserade hanteringen av återkrav förberetts. Som en del i införandet av sanktionsavgift och bidragsspärr har Pensionsmyndigheten utbildat handläggare, tagit fram nya besluts- och brevmallar, uppdaterat styrande dokument och genomfört kommunikations- och informationsinsatser. Arbetet med rättsliga frågor kopplade till införandet har pågått och behovet av sådana insatser bedöms kvarstå även framöver. Slutligen har myndigheten vidareutvecklat sin statistikdatabas för att omfatta sanktionsavgift och bidragsspärr.

Mot bakgrund av regeringens beslut har Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan haft ett löpande och kontinuerligt samarbete under hela införandeprocessen.

1. Inledning

Pensionsmyndigheten fick den 20 december 2024 ett uppdrag av regeringen (S2024/022041) att planera för administrativa sanktioner i socialförsäkringen. I uppdraget ingick bland annat att göra en fördjupad analys och bedömning av behovet av utveckling av it-stöd. Det innebar anpassningar i befintligt it-stöd, övriga verksamhetsanpassningar samt hur myndigheten kunde utforma administrativa sanktioner inom ramen för befintliga ekonomiska medel. Myndigheten skulle även föreslå en möjlig förberedelse- och införandeplan. Myndigheten rapporterade uppdraget den 3 mars 2025.¹

Pensionsmyndigheten fick den 24 juli 2025 i uppdrag från regeringen (S2025/00457, S2025/00464 och S2025/01368) att förbereda införandet av administrativa sanktioner i socialförsäkringen. I uppdraget ingår att samarbeta med Försäkringskassan i den utsträckning som krävs för att förbereda reformen. Förberedelserna ska baseras på förslagen i promemorian Administrativa sanktioner i socialförsäkringen (Ds 2025:8) och i enlighet med myndighetens tidigare redovisning av regeringsuppdrag (S2024/02241) att planera för administrativa sanktioner i socialförsäkringen. Den pågående lagstiftningsprocessens betydelse för utformningen av regelverket i dialog med Regeringskansliet ska även beaktas. Myndigheten ska senast före utgången av september 2026 lämna en skriftlig redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). I denna rapport redovisas Pensionsmyndighetens arbete med detta uppdrag.

1.1 Regeringens proposition Bidragsspärr och sanktionsavgift i socialförsäkringen

Den 19 mars 2026 överlämnade regeringen propositionen Bidragsspärr och sanktionsavgift i socialförsäkringen (prop. 2025/26:210) till riksdagen. I propositionen föreslogs ett införande av administrativa sanktioner i socialförsäkringen i form av sanktionsavgift och bidragsspärr (spärr från rätt till en förmån).

Riksdagen fattade den 26 maj 2026 beslut om att införa sanktionsavgift och bidragsspärr i socialförsäkringen och de nya reglerna började gälla från och med 1 juli 2026.

De nya reglerna innebär att myndigheten som utgångspunkt ska ta ut en sanktionsavgift från den som har orsakat att ersättning har lämnats felaktigt eller med ett för högt belopp genom att ha lämnat en felaktig uppgift eller inte fullgjort en uppgifts- eller anmälningsskyldighet. Avgiften ska vara 25 procent av det

¹ Planera för administrativa sanktioner i socialförsäkringen, VER 2024–480

återkrävda beloppet, dock lägst 4 procent av prisbasbeloppet för det år då beslutet om avgiften fattas (cirka 2 368 kr år 2026). Pensionsmyndigheten ska i vissa fall fatta beslut om nedsättning av sanktionsavgiften.

Pensionsmyndigheten får även besluta om spärr från rätt till en förmån, en så kallad bidragsspärr. En sådan spärr får beslutas för en enskild som medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat en oriktig uppgift eller inte har fullgjort en uppgifts- eller anmälningsskyldighet. Ett beslut om spärr får inte fattas för inkomstgrundad ålderspension (inkomstpension, tilläggspension och premiepension) samt efterlevandeskydd i form av premiepension. Spärren ska avse en tid om minst tre månader och högst tre år.

1.2 Myndighetens handläggning av sanktionsavgift och bidragsspärr

Möjligheten att kunna påföra en sanktionsavgift samt stoppa utbetalningen av en förmån är ett led i ett effektivt kontrollarbete. Det innebär att de felaktigheter som Pensionsmyndigheten upptäcker leder till en konsekvens för den enskilde. De nya bestämmelserna om sanktionsavgift och bidragsspärr är verktyg för att myndigheten, på ett mer effektivt sätt, kan vidta åtgärder för att motverka felaktiga utbetalningar. Förutom att en enskild person kan påföras en sanktionsavgift eller en bidragsspärr kan förfarandet även ha en avskräckande effekt på andra personer som överväger att missbruka välfärdssystemen. Det kan dock även finnas en risk att vissa personer avstår från att ansöka om förmåner som de har rätt till, av oro för att göra fel och därigenom riskera att påföras en avgift.

Pensionsmyndigheten avser att hantera sanktionsavgift och återkrav inom ramen för samma ärende. Detta bedöms vara det mest effektiva arbetssättet, utifrån att regleringen om återkrav och sanktionsavgift i stor utsträckning är likalydande. Den genomförda utredningen om återkrav utgör ett gediget underlag inför den fortsatta utredningen om sanktionsavgift, samtidigt som ett beslut om återbetalning är en förutsättning för att myndigheten ska kunna besluta om sanktionsavgift.

Ärenden om sanktionsavgift kommer inledningsvis att hanteras av en mindre grupp handläggare, med erfarenhet av att arbeta med ärenden om återkrav. Detta för att myndigheten ska kunna säkerställa en enhetlig handläggning.

Pensionsmyndighetens bedömning är att antalet ärenden om sanktionsavgift med stor sannolikhet kommer att öka framöver. För att möta detta behov kan myndigheten behöva förstärka den berörda verksamheten genom tillskott av ytterligare handläggare, vilka i sin tur behöver utbildning för att kunna handlägga dessa ärenden.

Beslut om återbetalning är ingripande för den enskilde och kräver därför en väl underbyggd utredning för att myndigheten ska kunna fastställa hur och varför den felaktiga utbetalningen har uppstått. Arbetet är tidskrävande beroende på återkravsreglernas utformning och att det krävs en samlad bedömning i det enskilda fallet. Trots att återkravshandläggningen är komplex och svår att automatisera fullt ut har myndigheten ökat automatiseringsgraden i de delar av handläggningen som inte kräver manuell hantering.

Ärenden om bidragsspärr kommer att handläggas i en separat beslutsprocess. För att säkerställa att myndighetens handläggning av ärendena är av god kvalitet kommer en mindre grupp handläggare på myndighetens kontrollenhet att hantera ärenden om bidragsspärr.

1.3 Förmånstagare som kan komma att beröras

Under 2025 betalade Pensionsmyndigheten ut 483 miljarder kronor till 2,3 miljoner pensionärer. Myndigheten stoppade framtida utbetalningar på sammanlagt 507 miljoner kronor och hade 228 miljoner kronor i fordran under det året. Samtidigt uppskattar myndigheten att de totala felaktiga utbetalningarna uppgick till närmare 1,6 miljarder kronor, vilket motsvarar cirka 0,32 procent av det totala utbetalade beloppet samma år.²

Återkravsärenden uppstår vid handläggning av bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd samt vid handläggning av förmåner inom allmän pension och efterlevandepension. Ärenden uppstår även inom kontrollverksamheten av nämnda förmåner. Felaktiga utbetalningar av bostadstillägg utgör den största andelen av upptäckta felaktiga utbetalningar och motsvarar cirka 72 procent av alla återkravsärenden.³

De vanligaste orsakerna till att ett återkrav uppstår är att den som uppbär en förmån brustit i sin uppgifts- eller anmälningsskyldighet under en löpande utbetalning, vilket resulterar i att förmånsutbetalningar beräknats på felaktiga uppgifter. Den sökande/förmånstagaren är skyldig att lämna de uppgifter som har betydelse för bedömningen av rätten till förmånerna, samt att anmäla ändrade förhållanden. Den som har fått ett för högt belopp är i regel skyldig att betala tillbaka det överskjutande beloppet. Av de upptäckta felaktiga utbetalningarna 2025 uppgick de fel som orsakades av den enskilde till 60 procent.

Risken för felaktiga utbetalningar finns genom hela kedjan från intjänande av pensionsrätter tills en person beviljas en förmån och kan även inträffa under hela utbetalningstiden. Eftersom många förmåner är livslånga kan även mindre fel få

² Pensionsmyndighetens lägesbild 2025, VER 2026-107

³ Pensionsmyndighetens årsredovisning 2025

stor ekonomisk påverkan om de pågår under lång tid. De senaste omfattningsstudierna från 2022 pekade ut flera kategorier inom vilka det finns risk för felaktiga utbetalningar. Vissa kategorier är gemensamma flera förmåner, andra är förmånsspecifika men genererade stora felaktiga utbetalningar. Inom vissa kategorier är kontrollerna få och kunskapsläget begränsat.

Pensionsmyndigheten har identifierat sex olika riskkategorier för felaktiga utbetalningar: förmögenhet, inkomster, pension från annat land, civilstånd, förmånstagare avliden samt bosättning utomlands och utlandsvistelse, där inkomster står för det största beloppet för beslutade återkrav.⁴

Fördelningen efter kön och ålder visar att det är fler kvinnor som får ett återkrav (56 respektive 44 procent) medan män i genomsnitt har högre återkravsbelopp.

Kvinnorna är också något äldre än männen, med en genomsnittsålder på 73 år jämfört med 70 år för männen.⁵

1.4 Rättsliga förutsättningar

Lagstiftaren har angett de övergripande ramarna för regelverkets tillämpning och gett vägledning om hur bestämmelserna är avsedda att användas. I samband med införandet har Pensionsmyndigheten identifierat ett antal frågor som behöver uppmärksammas i den fortsatta tillämpningen av bestämmelserna. Det handlar bland annat om hur bestämmelserna ska tolkas och användas i specifika situationer.

Bestämmelserna om sanktionsavgift innehåller regler om nedsättning, som till sin utformning liknar bestämmelserna om eftergift vid återkrav. Erfarenheter från tillämpningen av de dessa bestämmelser visar att bedömningar av nedsättning kommer att kräva individuella prövningar i varje ärende. De nya bestämmelserna kräver noggranna bedömningar och behöver därför prövas under en längre tid.

Även den utredning om återkrav⁶ som presenterades i juni 2026 kan påverka förutsättningarna för hur sanktionsavgift ska hanteras. Det återstår därför att följa utvecklingen och analysera konsekvenser över tid.

⁴ Pensionsmyndighetens lägesbild 2025, VER 2026-107

⁵ Pensionsmyndighetens lägesbild 2025, VER 2026-107

⁶ Ett nytt system för återkrav inom socialförsäkringen, SOU 2026:39

Myndighetens utvecklingsinsatser i samband med införandet av sanktionsavgift och bidragsspärr i socialförsäkringen

Redan i planeringsfasen av införandet av sanktionsavgift och bidragsspärr identifierade Pensionsmyndigheten behov av att involvera medarbetare från flera verksamhetsområden, däribland verksamhets- och it-utveckling, kommunikation, statistik och juridik. Pensionsmyndigheten har i dessa olika arbetsgrupper och vid behov samverkat med Försäkringskassan.

Samtliga delar av förberedelsearbetet har föregåtts av djupgående analyser, avstämmningar och andra utredande aktiviteter, vilket har tagit betydande tid och resurser i anspråk. Förberedelserna har varit omfattande och involverat stora delar av verksamheten. Analysarbetet har bland annat inneburit en kartläggning av vad sanktionsavgift och bidragsspärr innebär för myndigheten samt hur införandet påverkar myndighetens förmåner och verksamhet.

Det är svårt att i nuläget bedöma vilka effekter regleringen kommer att få på längre sikt eftersom den nyligen trätt i kraft. Regeringens uppdrag till Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) att följa upp reformen avseende bidragsspärr och sanktionsavgift kan emellertid på sikt bidra till ökad kunskap om regleringens effekter.⁷ Pensionsmyndigheten kommer även själv att följa upp utvecklingen och analysera konsekvenser.

2.1 It-utveckling

Under hösten 2025 och våren 2026 har myndigheten genomfört utvecklingsinsatser i form av anpassningar av befintliga it-system samt utveckling av nya tekniska lösningar, i syfte att säkerställa en effektiv och rättssäker handläggning av sanktionsavgift.

Återkravsprocessen är till stor del manuell men har från och med hösten 2025 delvis automatiserats⁸ i vissa ärenden om återkrav. Under sommaren och tidig höst 2026 har it-utveckling förberetts för att integrera sanktionsavgift i den delvis

⁷ Uppdrag till Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) att följa upp reformen avseende bidragsspärr och sanktionsavgift inom socialförsäkringen, S2026/01101

⁸ Den delvis automatiserade handläggningen innebär att ansvarig handläggare gör alla bedömningar som krävs i ärendet genom valalternativ i olika underlag eller genom att dokumentera ställningstagandena i text. Utifrån dessa underlag och texter i ärendet kan sedan systemet hämta uppgifter, upprätta kommunikerings- och beslutsbrev till den enskilde och expediera det automatiskt.

automatiserade återkravshandläggningen. Myndigheten har även utvecklat en funktion som gör det möjligt att lägga till ny motiveringstext inför beslut. Funktionen innebär att det delautomatiserade flödet även kan användas i ärenden där den enskilde har lämnat synpunkter med anledning av kommunikeringen. Detta medför att myndigheten kan hantera en större andel beslut om återbetalning och sanktionsavgift i det automatiska flödet, vilket effektiviserar handläggningen.

För att kunna fatta beslut om sanktionsavgift samt lagra och hantera information om sanktionsavgift har Pensionsmyndigheten vidareutvecklat underlag för att automatiskt kunna beräkna sanktionsavgiftens storlek och för att kunna fatta ett beslut om sanktionsavgift⁹.

Vid både nyutveckling och vidareutveckling har det krävts testning för att säkerställa att nya och ombyggda funktioner fungerar tillsammans med övriga system. Eftersom sanktionsavgift ska hanteras både i Pensionsmyndighetens interna system och i kommunikationen med Försäkringskassans system har testning även genomförts tillsammans med Försäkringskassan. Syftet har varit att säkerställa att integrationer och systemflöden fungerar mellan myndigheterna.

Pensionsmyndigheten kommer fortsätta utveckla de underlag som används vid beräkning och fastställande av återkrav och sanktionsavgift för att optimera it-stödet så långt som möjligt. Då det bedöms finnas en hög risk för ett ökat antal beslut om återbetalning som ska lämnas vidare till Kronofogden för verkställighet, ska Pensionsmyndigheten tillsammans med Försäkringskassan göra en analys av hur delgivningsprocessen kan förenklas.

Pensionsmyndigheten har genomfört en verksamhetsanalys för bidragsspärr för att säkerställa en så ändamålsenlig implementering som möjligt. Analysen visade att befintlig funktionalitet är tillräcklig för att hantera det förväntade antalet beslut om bidragsspärr, vilket innebär att en större it-utveckling inte är motiverad i nuläget. Handläggningen kan därför ske i en manuell process inom nuvarande flöden. Myndigheten kommer löpande att utvärdera hanteringen av bidragsspärr i syfte att fastställa en långsiktig lösning. För att skapa tydlighet både i systemstödet och för handläggare har myndigheten utvecklat en ny ärendekategori med underliggande ärendetyper i handläggningssystemet.

2.2 Verksamhetsutveckling

Verksamhetsutveckling har genomförts avseende den aktuella handläggningsprocessen, samtidigt som förmåga att genomföra handläggningen har

⁹ Detta har gjorts i dialog med Försäkringskassan då Pensionsmyndigheten behöver föra över information om det fattade beslutet till Försäkringskassan för verkställighet av beslut. Pensionsmyndigheten ska sedan få tillbaka information om beslutet för att kunna återspegla det i sitt system.

byggt upp och närliggande funktioner har uppdaterats. Mot bakgrund av att utredning om återkrav och sanktionsavgift kommer att hanteras integrerat och delvis utgå från samma bedömningsgrunder har handläggningsprocessen för återkrav kompletterats. En ny delprocess har tillförts för de felaktiga utbetalningar som är orsakade av den enskilde och som därmed kan bli föremål för en bedömning av om även sanktionsavgift ska beslutas.

Verksamhetsanpassningar för sanktionsavgift och bidragsspärr i form av uppdatering av styrande dokument såsom vägledningar, riktlinjer och handläggarstöd, har varit centralt i det förberedande arbetet. Även brevmallar har setts över och uppdaterats med korrekt information. Arbetet med ovan nämnda anpassningar har varit omfattande och har krävt samarbete över avdelningsgränserna, med tidskrävande beslutsprocesser.

2.2.1 Styrande dokument

I arbetet med att förbereda införandet av sanktionsavgift och bidragsspärr har Pensionsmyndigheten tagit fram nya processer för handläggning av dessa. Detta har medfört att de styrande dokumenten på området har behövt uppdateras för att fortsatt ge ett fungerande stöd vid handläggning och annan hantering av Pensionsmyndighetens förmåner.

Arbetet med att se över och uppdatera de aktuella styrande dokumenten har bland annat inneburit genomgång och revidering av vägledningar och riktlinjer. Som en del av arbetet har nya avsnitt, avseende sanktionsavgift och bidragsspärr, tagits fram och förts in i vägledning om återkrav 2012:2. Även riktlinjen för polisanmälningar¹⁰ har uppdaterats utifrån ändringarna i bidragsbrottslagen.

Ett förberedande arbete har också utförts för att kunna uppdatera myndighetens befintliga handläggarstöd för återkrav och kontroll. Handläggarstödet är en handledning där varje steg i handläggningsprocessen är dokumenterad och beskriver de olika moment som förekommer vid ärendehandläggning. Handläggarstödet är en viktig del av ärendehantering och det är angeläget att innehållet är aktuellt och ger ett adekvat stöd.

Det pågår ett arbete med att uppdatera vägledning 2022:1 Omprövning och överklagande av Pensionsmyndighetens beslut för att omfatta bestämmelserna om sanktionsavgift och bidragsspärr.

2.2.2 Besluts- och brevmallar

Pensionsmyndigheten har genomfört en översyn och uppdatering av befintliga kommunikerings- och beslutsbrev inom återkrav samtidigt som nya brevmallar har

¹⁰ Polisanmälan – i ärenden om förmåner enligt socialförsäkringsbalken, VER 2024-33

tagits fram för att möta behovet av att kunna kommunicera och besluta om återkrav och sanktionsavgift vid samma tillfälle.

Vidare har nya kommuniceringsbrev och beslut inklusive avslag och avskrivning i ärenden gällande bidragsspärr tagits fram. Dessutom har ett beslutsbrev tagits fram för de fall då spärren inte längre ska gälla.

2.3 Utbildning

Under våren 2026 har informationsinsatser om sanktionsavgift och bidragsspärr tagits fram och genomförts vid flera tillfällen. Insatserna har i första hand riktats till den del av verksamheten som ska handlägga och ompröva sanktionsavgift och bidragsspärr, men även till övriga berörda funktioner. Pensionsmyndigheten har särskilt fokuserat på att informera om lagstiftningsprocessen, regleringens innehåll och syfte samt dess effekter i verksamheten.

Utbildningsinsatser för de som ska handlägga sanktionsavgift och bidragsspärr har skett i nära anslutning till att lagen trätt i kraft och fortlöper i takt med vilka behov som uppstår. Målet med utbildningsinsatserna har varit att stärka förmågan att handlägga ärenden och bemöta myndighetens förmånstagare på ett rättssäkert sätt samt att skapa förutsättningar för att förmånstagarna ska göra rätt från början. Insatserna har även innefattat praktisk genomgång av nya funktioner i Pensionsmyndighetens handläggningssystem och hur dessa ska användas. Förmågan att tillämpa regelverket förutsätter en långsiktig och kontinuerlig kompetensuppbyggnad, där kommande kvalitetsuppföljningar kan komma att visa behov av att stärka förmågan ytterligare genom kompetensstärkande insatser.

En utbildning kommer ske i hur och i vilka situationer Pensionsmyndigheten typiskt sett ska polisanmäla utifrån ändringarna i bidragsbrottslagen. Utbildningen kommer att fokusera på i vilka ärenden och situationer en sanktionsavgift ska beslutas respektive en polisanmälan ska göras.

För bidragsspärr kommer ett liknande utbildningspaket som för sanktionsavgift att genomföras. De handläggare på kontrollenheten som ska handlägga bidragsspärren kommer genom en grundutbildning att få en generell grundkompetens och en förståelse för den aktuella processen. Utbildningen kommer även att ges till angränsande funktioner som kan komma i kontakt med ärenden om bidragsspärr.

Vidare kommer en utbildning att tas fram och genomföras för de handläggare som arbetar med omprövning av beslut om sanktionsavgift respektive bidragsspärr.

2.4 Information och kommunikation

Inom ramen för uppdraget har Pensionsmyndigheten bedrivit ett samlat kommunikationsarbete för en samordnad, tydlig och målgruppsanpassad kommunikation. Målsättningen är att de förmånstagare som berörs av - eller media och andra intressenter som vill veta mer om - de nya bestämmelserna får korrekt och begriplig information om den nya regleringen. Syftet med den externa kommunikationen är att skapa goda förutsättningar för förmånstagarna att göra rätt och lämna in de uppgifter som krävs, så att de inte drabbas av sanktionsavgift eller bidragsspärr.

Kommunikationsarbetet har omfattat såväl strategiska som operativa kommunikationsinsatser och syftar till att säkerställa en enhetlig, lättillgänglig och tydlig kommunikation riktad till målgruppen i alla relevanta kanaler. Fokus i arbetet med kommunikation har varit att tillhandahålla lättillgänglig information till målgruppen om de nya bestämmelserna.

Myndigheten har tagit fram en övergripande kommunikationsstrategi och aktivitetsplan för införandet samt etablerat arbetssätt och samordningsformer för det fortsatta kommunikationsarbetet. Som en del av arbetet har kommunikativa risker och möjligheter identifierats och analyserats för att skapa förutsättningar för en ändamålsenlig kommunikation.

Betydande insatser har genomförts för att förankra arbetet internt i organisationen och stärka kunskapen hos berörda funktioner. Information och stöd har tagits fram för bland andra chefer, handläggare och pensionsinformatörer. För att skapa en gemensam grund för den externa kommunikationen har myndigheten tagit fram och förankrat övergripande budskap samt arbetat med terminologi och gemensamma begrepp kopplade till regelverket. Målet är att kommunikationen ska vara transparent, begriplig och lättillgänglig för målgrupperna.

Myndigheten kommer att fortsätta utveckla och publicera målgruppsanpassad information på sin webbplats genom att bland annat översätta information till andra språk och genomföra informationsinsatser riktade till förmånstagare och övriga delar av allmänheten.

2.5 Dataförsörjning

För att möjliggöra styrning och uppföljning av handläggningen av sanktionsavgift har Pensionsmyndighetens statistikdatabas uppdaterats. Arbetet har omfattat inhämtning och transformering av nya datamängder till datalagret samt nyutveckling och vidareutveckling av befintliga statistikrapporter i statistikportalen. Funktionen används vid verkställighet av beslut om sanktionsavgift och är ett viktigt stöd i handläggningen.

Avseende bidragsspärr innebär införandet av en ny ärendetyp att ärendeuppföljning kan ske både via befintlig systemfunktionalitet och genom manuell hantering. Uppdaterat systemstöd för statistik och analys bidrar i övrigt till att stärka förutsättningarna för styrning och uppföljning.

2.6 Uppdatering av kontoplan

Pensionsmyndigheten har uppdaterat kontoplanen med konton avseende sanktionsavgift, både avseende debitering av avgifter i ärenden om återkrav (Kåntra) respektive som manuella statliga fordringar. Det är Försäkringskassan som kommer att sköta handläggningen för att verkställa beslut om sanktionsavgift. Pensionsmyndigheten kommer att se utfallet i sin redovisning.

Pensionsmyndigheten har även ansökt om och erhållit en ny inkomsttitel från Statskontoret, vilket möjliggör att utfall avseende sanktionsavgift kan rapporteras på en separat inkomsttitel i statsredovisningen. Därefter har Pensionsmyndigheten lagt upp redovisningen i sitt affärssystem, vilket innebär att redovisning nu sker utifrån den erhållna inkomsttiteln.

2.7 Samverkan med Försäkringskassan

Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan har sedan tidigare ett visst elektroniskt utbyte av information avseende de återkrav som beslutas av Pensionsmyndigheten. Detta då Försäkringskassan är ansvarig för bland annat delgivning och administration av Pensionsmyndighetens beslutade återkrav.

Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan har fört regelbundna dialoger kring bland annat tolkning och tillämpning av bestämmelserna avseende tidsfrist efter vilken sanktionsavgift och bidragsspärr inte längre får fattas samt frågor kopplat till styrdokument. Samverkan har också skett med syfte att säkerställa att myndigheternas respektive förmånstagare möts på ett enhetligt sätt hos myndigheterna. Arbetet har bland annat omfattat gemensamma dialoger kring processens utformning samt det praktiska upplägget för handläggning av sanktionsavgift och bidragsspärr, med syfte att uppnå en likvärdig hantering. Eftersom beslut om bidragsspärr förväntas bli mer vanligt förekommande hos Försäkringskassan har en första kontakt etablerats gällande möjligheten till framtida erfarenhetsutbyte, med avsikten att i ett senare skede kunna ta del av de insikter och den praxis som byggs hos Försäkringskassan.

Samverkan kopplat till kommunikationsinsatser har genomförts löpande med Försäkringskassan för att bidra till en sammanhållen och målgruppsanpassad kommunikation, enhetlighet och ett effektivt genomförande. En samarbetskarta togs tidigt fram i processen. Operativt har bland annat terminologi, budskap och

informationsinsatser varit samarbetsområden, så att budskapen både internt och externt är så enhetliga som möjligt.

2.8 Finansiering

Av regeringsuppdraget att förbereda införandet av administrativa sanktioner i socialförsäkringen framgår att Pensionsmyndigheten för kostnader som uppstår för 2025 haft möjlighet att använda anslags- och räntekontokrediter. Från 2026 har myndighetens anslag ökat med 2,2 miljoner kronor för 2026, med 4,2 miljoner kronor 2027 och 4,5 miljoner kronor från och med 2028. Inkluderat avgiftsuttag från ålderspensionssystemet uppgår medelstillelningen till 5,5 miljoner kronor 2026, 10,4 miljoner kronor 2027 och 11,1 miljoner kronor från och med 2028.¹¹

Kostnaderna för förberedelserna inför införandet av sanktionsavgift och bidragsspärr uppskattas uppgå till cirka 9 miljoner kronor. I detta ingår it-utveckling, automatisering av handläggningssystem samt det samlade implementeringsarbetet (utbildning, anpassningar av styrande dokument, handläggarstöd, kommunikation och statistik samt löpande juridisk analys och tolkning av regelverket).

Jämförelse mellan ovan nämnda kostnadsutfall och de i planeringsuppdraget uppskattade kostnaderna för utveckling visar på en avvikelse där det faktiska utfallet i nuläget är lägre. Detta beror på att den it-utveckling som uppskattades i planeringsuppdraget och som avsåg utveckling hos Försäkringskassan inte har varit så omfattande som först bedömdes. Efter att planeringsuppdraget rapporterats och arbetet med förberedelserna inför införandet påbörjats har analyser visat att Försäkringskassan kunde möta den utveckling som gjorts inom Pensionsmyndigheten med mindre åtgärder och därmed till en lägre kostnad. Differensen beror också på att exempelvis utveckling av delgivningsprocessen ännu inte har genomförts, men kan komma att genomföras framöver.

Inom ramen för planeringsuppdraget räknade Pensionsmyndigheten även med att det skulle uppstå vissa kostnader för implementering av bestämmelserna om bidragsspärr. Dessa kostnader har endast uppkommit till en viss del, eftersom den planerade utvecklingen inte har genomförts i den omfattning som initialt planerats (se avsnitt 2.1). Även detta utvecklingsarbete kan komma att genomföras i ett senare skede.

I övrigt kan kostnaden för handläggning i nuläget inte beräknas, då handläggningen har pågått under en kort tid och därmed inte har genererat tillräckligt underlag för en kostnadsbedömning.

¹¹ Regeringens proposition 2025/26:1, utgiftsområde 11, sid 26

